

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 124/05-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť Z. G., bytom L., zastúpeného advokátom Mgr. B. S., S., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 401/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Z. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 401/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 401/98 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Z. G. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť Z. G. trovy konania v sume 7 326 Sk (slovom sedemtisícristodvadsaťšesť slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta Mgr. B. S., S.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 124/05-10 z 27. apríla 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Z. G. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 401/98.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 3527/05 doručeným ústavnému súdu 17. júna 2005, ktorého prílohu tvoria stanovisko zákonného sudcu a chronológia úkonov účastníkov a okresného súdu v napadnutom konaní od podania žaloby. Z vyjadrenia sudcu okrem iného vyplýva:

„Ako zákonný sudca vo veci vedenej na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 9 C 401/98 po preštudovaní obsahu spisu dávam nasledovné vyjadrenie:

Návrh navrhovateľa napadol dňa 25. 3. 1998. Domáha sa ním vypratania garáže, ktorá má byť súčasťou jeho rodinného domu postaveného na pozemku KN parc. č. 618/1 v k. ú. L. v podstate s odôvodnením, že túto garáž odporkyňa neoprávnene užíva,

navrhovateľovi odmieta prístup do garáže a táto tak neoprávnene zasahuje do jeho vlastníckeho práva. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo dňa 14. 12. 1998. Bol na ňom vypočutý navrhovateľ ako aj právni zástupcovia. Pojednávanie bolo odročené za účelom predloženia listinných dôkazov. Podaním zo dňa 28. 1. 1999 právny zástupca navrhovateľa nahlásil súdu adresy svedkov, ktorých žiadal vypočuť. Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo dňa 17. 6. 1999. Bola na ňom vypočutá odporkyňa ako aj svedkyňa A. G., rod. Š., matka účastníkov konania. Svedkovia volaní neboli. Pojednávanie bolo odročené práve za účelom vypočutia svedkov a pripojenia spisu tunajšieho súdu sp. zn. 12 C 212/76. Podaniami zo dňa 8. 7. 1999 a 22. 7. 1999 účastníci navrhli vo veci vypočuť ďalších svedkov. Od uvedeného času až do 4. 2. 2003 neboli v prejednávanej veci zo strany súdu vykonané žiadne procesné úkony. V súvislosti s odchodom v tom čase zákonnej sudkyne JUDr. M. bola vec s účinnosťou od 1. 9. 1999 pridelená na prejednanie a rozhodnutie do senátu Mgr. F. D. S účinnosťou od 1. 6. 2000 bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie do senátu JUDr. J. Č. Táto zákonná sudkyňa nariadila termín pojednávania na deň 4. 2. 2003. Na pojednávaní oboznámila pripojené listinné dôkazy, opätovne vypočula právnych zástupcov účastníkov konania, účastníkov a ďalej svedka J. G. Pojednávanie bolo odročené za účelom vyžiadania a pripojenia spisov ako aj ďalších listinných dôkazov. Okrem iného mal súd zvážiť nariadenie znaleckého dokazovania. Podaním zo dňa 12. 2. 2003 navrhovateľ uviedol svedkov, ktorých žiada v prejednávanej veci vypočuť. V zmysle záverov posledného pojednávania si súd v priebehu februára r. 2003 pripojil do spisu súvisiace spisy ako aj ďalšie listinné dôkazy. Vzhľadom k tomu, že niektoré z nich boli zaslané faxovým podaním, súd výzvou zo dňa 18. 3. 2003 vyzval navrhovateľa aby tieto faxové podania doplnil kópiami listín. V súvislosti s odchodom JUDr. J. Č. na Okresný do Zvolena bola vec následne v júli 2003 pridelená na prejednanie a rozhodnutie do senátu Mgr. M. Š. Dňa 31. 3. 2004 sa vo veci uskutočnilo ďalšie pojednávanie. Následne dňa 15. 7. 2004 súd rozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia navrhovateľa a dňa 18. 4. 2005 súd nariadil ohliadku na mieste samom, ktorá sa uskutočnila dňa 13. 5. 2005.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že navrhovateľ zbytočné prieskumy v konaní nespôsobil, snád' s výnimkou toho, že na zaslanie len jeho faxových podaní súd nemohol prihliadať, a preto ho musel opätovne vyzývať na predloženie riadnych kópií listinných dôkazov.

Prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. O. s. p. v spise nevznikli. Prietahy, ktoré v prejednávanej veci sú, sú podľa môjho názoru zbytočnými prietahmi. Ide hlavne o obdobie r. 1999 až r. 2003, kedy sa v spise vôbec nekonalo, avšak stav aký bol na Okresnom súde v Žiline koncom 90-tych rokov a v r. 2000 a r. 2001 je Ústavnému súdu Slovenskej republiky známy možno aj z iných podaní. V konečnom dôsledku sa nejedná o skutočnosť, ktorá môže ospravedlniť zbytočné prietahy v konaní. Hoci otázka zaťaženia sudcov a organizácie práce nemôže ovplyvniť nazeranie na prietahy v súdnom konaní, považujem za potrebné uviesť, že t. č. mám v svojom senáte viac ako 30 vecí, ktoré napadli pred r. 2000. Okrem bežného nápadu od t. č. ako som nastúpil ako sudca na Okresnom súde v Žiline mám v senáte aj zostatok vecí po JUDr. D., JUDr. B., JUDr. Č. a JUDr. M. Len v súvislosti s odchodom JUDr. Č. na Okresný súd do Zvolena mi bolo pridelených popri bežnom nápade ďalších vyše 130 nevybavených vecí ako aj 1/3-vý nápad exekučného oddelenia. Napriek tomu som stav v senáte od júla r. 2003, keď som mal zostatok vecí 365, znížil na dnešných 215. Nie je však možné, najmä v reštančných veciach, pokiaľ mi ich bolo pridelených takmer 100, jeden mesiac skončiť 50 a druhý mesiac zvyšok. Vo veci navrhovateľa som začal konať v r. 2004 s tým, že predpoklad skončenia veci je v druhej polovici r. 2005.

Pokiaľ sa týka skutkovej a právnej zložitosti sporu, som toho názoru, že sa jedná o náročnú vec, pretože na objektívne rozhodnutie vo veci je potrebné vykonať pomerne rozsiahle dokazovanie účastníkmi konania, svedkami, oboznámením sa s množstvom listinných dôkazov, ohliadkou miesta samotného a navyše v prejednávanej veci napadli aj dve predbežné opatrenia.“

Z prílohy podania okresného súdu vyplýva nasledovaný „Prehľad úkonov vo veci 9 C 401/98

25. 3. 1998 - návrh podaný na súd (M.)

18. 11. 1998 - vytýčený T 14. 12. 1998 (odročené na neurčito) (M.)

23. 3. 1999 - spis pridelený Dr. Z.

26. 5. 1999 - vytýčený T 17. 6. 1999 (odročené na neurčito) (Z.)

20. 9. 1999 - spis pridelený Dr. D.

1. 6. 2000 - spis pridelený Dr. Č.

12. 11. 2002 - vytýčený T 4. 2. 2003 (odročené na neurčito) (Č.)

10. 3. 2003 - žiadaný spis z A, dotaz na Obec L., aby doplnili listinné dôkazy, ktoré súdu zaslali faxom (Č.)

1. 6. 2003 - spis pridelený Dr. Š.

3. 10. 2003 - výzva na zaplatenie sup. za predbežné opatrenie

27. 2. 2004 - vytýčený T 31. 3. 1004 (odročené na neurčito)

15. 7. 2004 - uznesenie - zamietnutý návrh na vydanie predbežného opatrenia

20. 4. 2004 - vytýčený T 6. 5. 2005 - ohliadka

25. 4. 2005 - zrušený T ohliadky na 6. 5. 2005 a vytýčený na T 26. 5. 2005

Podľa vyjadrenia sudcu T: bude vytýčený na mesiac júl 2005.“

Obdobné procesné úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu.

Navyše zistil, že právny zástupca sťažovateľa podal 30. septembra 2003 návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorý okresný súd zamietol 15. júla 2004, a návrh na vydanie predbežného opatrenia podala i právna zástupkyňa odporkyne 18. apríla 2005, o ktorom okresný súd dosiaľ nerozhodol. Dňa 6. júna 2005 okresný súd určil termín pojednávania na 29. júl 2005.

Dňa 27. júna 2005 bolo ústavnému súdu doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu, z ktorého vyplýva, že „nepovažujeme za potrebné v ďalšom doplniť podanú sťažnosť“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom konania je nárok sťažovateľa na vypratanie nehnuteľnosti (garáže). Toto konanie nie je právne zložitú. Právna úprava vyplýva predovšetkým z Občianskeho zákonníka, metodika postupu všeobecných súdov v takýchto veciach je jasná a podložená stabilizovanou judikatúrou. Aj keď z hľadiska potreby zisťovania faktického stavu sa konanie mohlo stať zložitejším

a náročnejším, ako to konštatoval okresný súd, „pretože na objektívne rozhodnutie vo veci je potrebné vykonať pomerne rozsiahle dokazovanie účastníkmi konania, svedkami, oboznámením sa s množstvom listinných dôkazov, ohliadkou miesta samotného a navyše v prejednávanej veci napadli aj dve predbežné opatrenia“, vychádzajúc zo zistených výsledkov ústavný súd dospel k záveru, že zložitost' veci v danom prípade nemohla mať podstatný vplyv na doterajšiu dĺžku namietaného konania pred okresným súdom.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd nezistil z obsahu súdneho spisu, že by samotný s'ťažovateľ (a jeho právny zástupca) prispel k vzniku zbytočných priet'ahov. S'ťažovateľ bol počas konania aktívny a súčinnosťný, zúčastnil sa všetkých pojednávaní a v priebehu konania žiadal okresný súd viackrát o určenie termínu pojednávania a tiež podal aj s'ťažnosť na zbytočné priet'ahy. Aj okresný súd uviedol, že „navrhovateľ zbytočné priet'ahy v konaní nespôsobil (...)“.

3. Tretím kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky od 2. júna 1998, keď zaslal vyjadrenie odporkyne k návrhu právneho zástupcovi s'ťažovateľa, do 18. novembra 1998, keď okresný súd určil termín pojednávania na 14. december 1998 (nečinnosť viac ako 5 mesiacov), od júla 1999, keď okresnému súdu odporkyňa oznámila adresu svedkov, do 12. novembra 2002, keď určil termín pojednávania na 4. február 2003 (nečinnosť takmer 40 mesiacov), a od 18. marca 2003, keď okresný súd vyzval obec L. na zaslanie kópií listinných dôkazov, ktoré boli predtým zaslané iba faxom, do 27. februára 2004, keď určil termín pojednávania na 31. marec 2004 (nečinnosť takmer 12 mesiacov). V tomto čase okresný súd 3. októbra 2003 urobil len taký jednoduchý úkon, akým je výzva na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na vydanie predbežného opatrenia. Ďalej bol okresný súd nečinný aj od 15. júla 2004, keď zamietol návrh s'ťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia, do 18. apríla 2005, keď určil termín ohliadky na mieste samom na 13. máj 2005 (nečinnosť viac ako osem mesiacov).

Aj sudkyňa okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla, že „*Prieťahy, ktoré v prejednávanej veci sú, sú podľa môjho názoru zbytočnými prieťahmi. Ide hlavne o obdobie r. 1999 až 2003, kedy sa v spise vôbec nekonalo (...)*“.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že na konanie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) ustanovuje pomerne krátku zákonnú lehotu, počas ktorej je potrebné o návrhu na predbežné opatrenie rozhodnúť (najneskôr do 30 dní od doručenia návrhu na predbežné opatrenie (§ 75 ods. 4 OSP), ak sa má dosiahnuť účel a zmysel tohto zabezpečovacieho inštitútu v občianskom súdnom konaní (napr. IV. ÚS 105/04), čo v prípade okresného súdu nebolo dodržané ani v jednom prípade, pretože o návrhu sťažovateľa z 30. septembra 2003 rozhodol okresný súd až 15. júla 2004 a o návrhu odporkyne z 18. apríla 2005 okresný súd dosiaľ nerozhodol.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní) ústavný neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu personálne problémy by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia. Okresný súd vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Ústavný súd na základe týchto zistení a stanoviska okresného súdu mohol dospieť k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 401/98 došlo

k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 401/98 konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 50 000 Sk. Sťažovateľ žiadosť odôvodnil okrem iného tým, že „stav právnej neistoty spôsobený prietahmi v súdnom konaní trvá už veľmi dlhú dobu, kedy porušovateľ sa v priebehu siedmich rokov nepriblížil k takému ustáleniu skutkového stavu, na základe ktorého by mohol vo veci rozhodnúť“.

V dôsledku zistených skutočností preto ústavný súd považoval za potrebné rozhodnúť aj o priznaní primeraného finančného zadostučinenia. Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal z princípov spravodlivosti a z potreby zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa. Ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi sumu 50 000 Sk.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. B. S. Ústavný súd pri priznaní úhrady trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk, a za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia v roku 2004, spísanie sťažnosti a jej podanie z 8. apríla 2005) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška 1“) platnej do 31. decembra 2004 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška 2“) platnej od 1. januára 2005. Za jeden úkon vykonaný v roku 2004 priznal ústavný súd odmenu v sume 4 540 Sk a 1 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky 1). Za druhý úkon vykonaný v roku 2005 priznal ústavný súd odmenu v sume 2 501 Sk a 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky 2). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 7 326 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2005